

Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Mevrouw drs. K.H. Ollongren
Postbus 20011
2500EA DEN HAAG

Overleg Zeeuwse Overheden
Kanaalweg 1
4337 PA Middelburg
088 2461700
info@regiobureauzld.nl
www.samenzeeland.nl

Middelburg, Friday 4 December 2020

Betreft: Interbestuurlijke samenwerking

Geachte mevrouw Ollongren,

In 2019 zond u uw Thorbeckebrief, over de toekomst en het openbaar bestuur en specifiek de gemeenten daarin aan de Tweede Kamer. Mede naar aanleiding daarvan hebben wij op 30 oktober digitaal gesproken met de heer Kuijpers, van uw ministerie, over verschillende aspecten van het werken “als één overheid”. Aantekeningen van dat overleg gaan hierbij. In deze brief geven wij verder onze gezamenlijke reactie op de Thorbeckebrief.

In de Thorbeckebrief biedt u ruimte voor regionaal maatwerk. Naar ons oordeel is dat een vereiste om de grote vraagstukken die voor ons liggen het hoofd te bieden. Die vraagstukken pakken immers regionaal verschillend uit. De ligging, demografische opbouw en regionale omstandigheden van de Zeeuwse overheden vragen maatwerk. De zorgvraag neemt in Zeeland, vanwege het hoge aandeel ouderen, aanzienlijk sterker toe dan het landelijk gemiddelde. De woonopgave in Zeeland is wezenlijk anders dan in bijvoorbeeld de Randstad: er is in Zeeland meer sprake van een kwalitatief dan een kwantitatief vraagstuk: de Zeeuwse uitdaging is om een herstructurerings- en verduurzamingsopgave te realiseren. Tegelijkertijd zou Zeeland ook een oplossing kunnen bieden voor de woningtekorten in de Randstad, wanneer meer wordt geïnvesteerd in bereikbaarheid en Zeeland mede daardoor een aantrekkelijke woonlocatie kan worden. De mogelijkheden van het transnationale havenbedrijf North Sea Ports kunnen beter benut worden. De stikstofdiscussie vraagt in Zeeland een andere benadering dan de huidige landelijk uniforme lijn. Maar al die zaken komen pas aan het licht wanneer de regionale overheden, samen het Rijk, investeren in brede integrale gedachtevorming over het samenspel van de grote vraagstukken.

Daarnaast vragen verschillende regio's ook verschillende bestuurlijke arrangementen. Sinds enkele jaren werken wij, in vervolg op de pilot “Maak verschil”, aan het versterken van de interbestuurlijke samenwerking via het Overleg van Zeeuwse overheden, het OZO, waaraan alle overheden in Zeeland deelnemen. Zeeland is – net als bijvoorbeeld Fryslân - een regioprovincie, waar provincie en regio feitelijk dezelfde schaal hebben. In het OZO bespreken wij hoe we samen de regionale energietransitie aanpakken, hoe we omgaan met arbeidsmarkt-vraagstukken, met slimme mobiliteit etc. Natuurlijk blijft het werken “als één overheid” een leerproces, met vallen en opstaan, maar de bestaande onderliggende overlegstructuur biedt een goed fundament voor versterking van de inhoudelijke samenwerking én voor bestuurlijk maatwerk.

Wij zien dat de invulling van het werken als één overheid – en zelfs het werken als één Rijk – voor het Rijk, net als voor ons, een leerproces is. Wij zien een neiging bij verschillende departementen om, vanwege de urgentie die op tal van vraagstukken speelt, de regie op afzonderlijke vraagstukken te centraliseren en via specifieke uitkeringen

landelijk uniforme doelstellingen te realiseren. In die benadering dreigen de mede-overheden vrijwel als uitvoeringsorganisaties van de afzonderlijke departementen te worden gezien. Een dergelijke benadering doet echter tekort aan de meerwaarde die juist de mede-overheden hebben, namelijk aangeven hoe maatwerk in de breedte van al die vraagstukken tot optimaal resultaat kan leiden.

De grote opgaven zijn te majeur om alleen als Rijk, provincie of gemeente op te pakken. Het werken “als één overheid” is noodzakelijk: het leerproces moeten we nu omzetten in daadwerkelijke integrale samenwerking. Dat vraagt het erkennen van de wederzijdse afhankelijkheid, én de noodzaak van wederkerigheid. Het samen realiseren van maatwerk vraagt heldere afspraken per regio, en het bij elkaar brengen van kennis en expertise, zowel bestuurlijk als ambtelijk.

Voor wat betreft Zeeland is een eerste aanzet gegeven in het advies “Wind in de zeilen - een nieuwe start”. Bij het samenstellen van dat compensatiepakket is – voor het eerst – integraal, over alle departementen heen, door Rijk en regio samen gekeken naar samenhangende oplossingen voor specifiek Zeeuwse problemen, die onderling synergie realiseren. Dat was een uniek proces, dat alleen mogelijk was vanwege de grote politieke urgentie die de specifieke aanleiding vormde.

De inhoudelijke urgentie van de landelijke vraagstukken is voldoende om – in lijn met de ondertitel van het compensatiepakket: “een nieuwe start”- ook samen de samenhang tussen de grote landelijke vraagstukken als klimaat, mobiliteit, wonen, zorg, stikstof, sociaal domein, etc. te bezien en structurele en samenhangende afspraken met Zeeland als regio te maken over de oplossing daarvoor, bijvoorbeeld in de vorm van een regionaal overkoepelend bestuursakkoord. Wij hebben de stellige overtuiging dat het toewerken naar een gezamenlijke visie meer effect zal sorteren dan een departementale benadering per opgave. Interdepartementale coördinatie is daarbij een grote meerwaarde.

Natuurlijk moet er in dat samenspel sprake zijn van min of meer gelijkwaardige verhoudingen, in die zin dat de meerwaarde die elke partij kan hebben bij de totstandkoming van de optimale oplossing ook over en weer wordt erkend en gerespecteerd. En dat alle partners ook in staat zijn om een bijdrage te leveren aan gezamenlijke vraagstukken, ook als voor de grote landelijke vraagstukken het grootste deel van de benodigde middelen bij het Rijk gevonden zal moeten worden. Dat vraagt om te beginnen om meer zekerheid voor de hoeveelheid middelen die regionaal ingezet kan worden, en daarnaast om voldoende middelen voor de taakuitoefening die bij afzonderlijke overheden blijft liggen. Op dit moment worden de gemeentelijke agenda’s gedomineerd door financiële vraagstukken, die voor een groot gedeelte te herleiden zijn tot de taken in het sociaal domein, die met onvoldoende financiële middelen gedecentraliseerd zijn. Dat trekt een zware wissel op de mogelijkheden tot constructieve samenwerking op andere vraagstukken. Die vraagstukken vragen om een oplossing in een regeerakkoord.

Dat neemt niet weg dat wij als regio graag verder gaan op de weg die met “Wind in de Zeilen – een nieuwe start” is ingezet. Wat ons betreft hoeft dat niet te wachten op een nieuw regeerakkoord. De basisafspraken liggen er. Via het overleg met staatssecretaris Knops, als coördinerend bewindspersoon voor de uitvoering van “Wind in de Zeilen”, hebben we een gespreksverband waarin we een “een nieuwe start” ook daadwerkelijk concreet kunnen maken en invullen. De urgentie is groot genoeg om daar vandaag al mee aan de slag te gaan.

Graag nodigen wij u uit om het gesprek te voeren over de vraag hoe we de samenwerking langs deze lijnen verder kunnen versterken en uitbouwen.

Het Overleg Zeeuwse Overheden,

Han Polman, voorzitter